

Guía Docente				
Datos Identificativos				2016/17
Asignatura (*)	Pedagogía social	Código	652G03006	
Titulación	Grao en Educación Social			
Descritores				
Ciclo	Período	Curso	Tipo	Créditos
Grao	2º cuatrimestre	Primeiro	Formación básica	6
Idioma	Galego			
Modalidade docente	Presencial			
Prerrequisitos				
Departamento	Pedagogía e Didáctica			
Coordinación	Candedo Gunturiz, María Dolores Fatima	Correo electrónico	dolores.candedo@udc.es	
Profesorado	Candedo Gunturiz, María Dolores Fatima	Correo electrónico	dolores.candedo@udc.es	
Web				
Descrición xeral	Materia de formación básica que pretende desenvolver competencias asociadas ao coñecemento dos distintos ámbitos de profesionalización da educación social e a comprensión das distintas dimensións relacionadas coa intervención pedagóxico-social. Pretende achegar elementos para a reflexión, o debate e o cuestionamento crítico dos temas obxecto de estudo e colaborar no desenvolvemento de actitudes favorables ó cambio social e educativo.			

Competencias do título	
Código	Competencias do título
A1	Coñecer os campos da educación social e recoñecer novos ámbitos emerxentes.
A2	Comprender os supostos e fundamentos históricos, pedagóxicos, psicolóxicos e sociolóxicos da acción socioeducativa e os seus ámbitos de actuación, valorando as súas implicacións.
A3	Analizar as políticas de benestar social e a lexislación que sustentan os procesos de acción socioeducativa.
A5	Identificar e analizar os factores contextuais que afectan os procesos de intervención socioeducativa.
A14	Identificar e emitir xuízos razoados sobre problemas socioeducativos para mellorar a práctica profesional.
A16	Comprender a traxectoria da Educación Social e a configuración do seu campo e identidade profesional.
A20	Desenvolver unha disposición favorable ao traballo en contornos multiculturais e plurilingüísticos.
B2	Redactar e presentar informes técnicos, memorias, regulamentos ou calquera outro documento básico que contribúa a regular a acción socioeducativa.
B3	Xerar a cultura profesional colaborativa, fomentando o traballo en rede e integrándose en grupos interdisciplinares con iniciativa e responsabilidade.
B5	Capacidade de mostrar actitudes coherentes coas concepcións éticas e deontolóxicas propias da profesión.
C1	Expresarse correctamente, tanto de forma oral coma escrita, nas linguas oficiais da comunidade autónoma.
C6	Valorar criticamente o coñecemento, a tecnoloxía e a información dispoñible para resolver os problemas cos que deben enfrontarse.
C8	Valorar a importancia que ten a investigación, a innovación e o desenvolvemento tecnolóxico no avance socioeconómico e cultural da sociedade.

Resultados da aprendizaxe			
Resultados de aprendizaxe			Competencias do título
Coñecer os campos da educación social e recoñecer novos ámbitos emerxentes.	A1		
Comprender os supostos e fundamentos históricos, pedagóxicos, psicolóxicos e sociolóxicos da acción socioeducativa e os seus ámbitos de actuación, valorando as súas implicacións.	A2		
Analizar as políticas de benestar social e a lexislación que sustentan os procesos de acción socioeducativa.	A3		
Identificar e analizar os factores contextuais que afectan os procesos de intervención socioeducativa.	A5		
Identificar e emitir xuízos razoados sobre problemas socioeducativos para mellorar a práctica profesional.	A14		
Comprender a traxectoria da Educación Social e a configuración do seu campo e identidade profesional.	A16		

Desenvolver unha disposición favorable ao traballo en contornos multiculturais e plurilingüísticos.	A20		
Redactar e presentar informes técnicos, memorias, regulamentos ou calquera outro documento básico que contribúa a regular a acción socioeducativa.		B2	
Xerar a cultura profesional colaborativa, fomentando o traballo en rede e integrándose en grupos interdisciplinares con iniciativa e responsabilidade.		B3	
Capacidade de mostrar actitudes coherentes coas concepcións éticas e deontolóxicas propias da profesión.		B5	
Expresarse correctamente, tanto de forma oral coma escrita, nas linguas oficiais da comunidade autónoma.			C1
Valorar criticamente o coñecemento, a tecnoloxía e a información dispoñible para resolver os problemas cos que deben enfrontarse.			C6
Valorar a importancia que ten a investigación, a innovación e o desenvolvemento tecnolóxico no avance socioeconómico e cultural da sociedade.			C8

Contidos	
Temas	Subtemas
1. A EDUCACIÓN SOCIAL COMO OBXETO DE ANÁLISE E INTERVENCIÓN:	1.1. Análise conceptual da Educación. 1.2. A socialización dos individuos: aproximación a súa caracterización e problemática actual. 1.3. A evolución dos discursos e prácticas socioeducativas: perspectiva asistencial versus perspectiva pedagóxico-social.
2. A PEDAGOXIA SOCIAL COMO MARCO CIENTÍFICO, DISCIPLINAR E PROFESIONAL:	2.1. Análise conceptual e evolución histórica da Pedagogía Social. 2.2. A Pedagogía Social e as C.C. Sociáis: a problemática da interdisciplinariedade. 2.3. Os modelos paradigmáticos da Pedagogía Social. 2.4. A proxección profesional da Pedagogía Social.
3. ÁMBITOS DE INTERVENCIÓN PEDAGÓXICO-SOCIAL	3.1. Política social, traballo social e servizos sociais. 3.2. Animación Sociocultural e desenvolvemento comunitario. 3.3. A Pedagogía do tempo libre e do lecer. 3.4. A Pedagogía Social na inadaptación e a marxinación social. 3.5. Educación social e institución escolar
4. OS PROCESOS METODOLÓXICOS NA INTERVENCIÓN PEDAGÓXICO-SOCIAL:	4.1. A metodoloxía na intervención social: aspectos conceptuais e instrumentais. 4.2. O deseño de programas sociáis.

Planificación				
Metodoloxías / probas	Competencias	Horas presenciais	Horas non presenciais / traballo autónomo	Horas totais
Actividades iniciais	A1 A2 A3 A5 A14 A16 B5	5	0	5
Aprendizaxe colaborativa	A3 A14 A20 B2 B3 B5	10	25	35
Discusión dirixida	A2 A3 A5 A14 A16 A20 B3 C1 C6	10	0	10
Lecturas	A1 A2 A3 A5 A14 A16 B2	0	15	15
Sesión maxistral	A1 A2 A3 A5 A16 A20 C8	10	15	25
Solución de problemas	A5 A14 A20 B3	0	10	10

Proba de ensaio	A1 A2 A3 A14 A16	0	10	10
Simulación	A3 A5 A14 A20 B3 B5	5	0	5
Portafolios do alumno	A1 A2 A3 A5 A14 A16 A20 B2 B3 C8 C1	2	18	20
Atención personalizada		15	0	15

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientativo, considerando a heteroxeneidade do alumnado

Metodoloxías	
Metodoloxías	Descrición
Actividades iniciais	Desenvolvemento dunha actividade de indagación sobre coñecementos previos do alumnado, preferiblemente en pequeno grupo
Aprendizaxe colaborativa	Actividades propostas para que o alumnado en pequeno grupo resolva supostos desenvolvendo estratexias de cooperación na aprendizaxe
Discusión dirixida	Planteamento de problemas ou antinomias nas que deben desenvolverse argumentos de diverso carácter sobre os temas planteados, de maneira ordeada e respectuosa cos posicionamentos non compartidos
Lecturas	Lecturas complementarias e de profundización nas temáticas abordadas pola materia
Sesión maxistral	Presentación dos aspectos máis significativos dos contidos temáticos da asignatura
Solución de problemas	Construción e defensa dun determinado rol ou punto de vista, no marco dunha dinámica grupal orientada ao desenvolvemento da racionalidade argumentativa, e da discusión respectuosa de posicionamentos encontrados
Proba de ensaio	Proba de comprobación sobre as competencias da materia, relacionada coa reflexión sobre os principais contidos da materia. A través dun comentario de texto, no que se pode utilizar á documentación da disciplina.
Simulación	Posta en escea dunha problemática simulada relacionada coa profesión do/a educador/a social, sobre a que se deben asumir posicións argumentadas, valorando distintas posibilidades.
Portafolios do alumno	Traballo reflexivo do estudante que se pode facer de maneira individual ou en pequeno grupo e no que se reflicten as dinámicas das sesións interactivas en relación cos elementos abordados nas sesións expositivas.

Atención personalizada	
Metodoloxías	Descrición
Proba de ensaio Actividades iniciais Aprendizaxe colaborativa Discusión dirixida Solución de problemas Simulación	A atención personalizada, ben en sesións de aula, ou en titorías en pequeno grupo ou individuais relacionáse coa necesidade dun seguimento do traballo do alumnado cando se empregan as metodoloxías sinaladas, e, especialmente na realización do portafolio e da conexión das actividades relacionadas coas clases interactivas e expositivas.

Avaliación			
Metodoloxías	Competencias	Descrición	Cualificación
Proba de ensaio	A1 A2 A3 A14 A16	Comentario de texto que pretende a comprobación sobre o grao de desenvolvemento de distintas competencias asociadas á materia. Terá en conta o desenvolvemento dos contidos presentados nas sesións maxistras e traballados nas actividades realizadas polo alumnado. A súa realización pódese apoiar na documentación achegada e noutras lecturas realizadas	40
Portafolios do alumno	A1 A2 A3 A5 A14 A16 A20 B2 B3 C8 C1	Traballo reflexivo do estudante que se pode facer de maneira individual ou en pequeno grupo e no que se reflicten as dinámicas das sesións interactivas en relación cos elementos abordados nas sesións expositivas.	60

Observacións avaliación

Para aprobar a materia será preciso que cada un dos elementos de avaliación estean aprobados. Se algún dos elementos está aprobado e ou outro non gardarase para a segunda oportunidade a cualificación do elemento aprobado e só terá que recuperar o suspenso.

Para o alumnado que por razóns debidamente acreditadas (alumnado matriculado a tempo parcial ou ao que sobreveña algunha continxencia laboral e/ou persoal) non teña unha asistencia sistemática o portafolios orientarase cara a lecturas coas correspondentes reflexións arredor das temáticas abordadas na materias.

Fontes de información

Bibliografía básica

ANDER-EGG,E (1989): La animación y los animadores, Narcea. Madrid. APPLE,M (1997): Política cultural y educación, Morata, Madrid. BERGER,P.L. (ed.1999): Los límites de la cohesión social. Conflicto y mediación en las sociedades pluralistas. CL, Barcelona BORJA,J. y CASTELLS, M (1997): Local y global. La gestión de las ciudades en la era de la información. Taurus, Madrid. BUENO ABAD,J.R. (1991): Hacia un modelo de Servicios Sociales de Acción Comunitaria, Popular, Madrid. CABALLO, M.B.; CANDIA, F.X.; CARIDE,J.A. y MEIRA, P.A. (1996): 131 conceptos clave en educación social. USC. Compostela. CALVO, A. (2002): La animación sociocultural. Una estrategia educativa para la participación. Alianza editorial, Madrid. CANDEDO, Mª D.(coord, 2013): A educación: ¿dereito ou mercadoría? Laiovento, Ames CARIDE, J.A. (coord, 2.000): Educación social y políticas culturales. Tórculo Edicións, USC, Santiago de Compostela. CARIDE, J.A. (2005): Las fronteras de la Pedagogía Social. Perspectivas científica e histórica. Gedisa, Barcelona. DELORS,J (coord, 1996): La educación encierra un tesoro, Santillana, UNESCO, Madrid. FERMOSO,P (1994): Pedagogía Social, Herder, Barcelona. FREIRE,P (1990): La naturaleza política de la educación. Cultura, poder y liberación. Paidós/MEC, Barcelona. FREIRE,P (1993): Pedagogía de la esperanza, Siglo XXI, Madrid. FROUFE,S E SANCHEZ,M.A. (1990): Planificación e Intervención Socieducativa ,Amarú Eds, Salamanca. GIMENO SACRISTAN, J (2001): Educar y convivir en la cultura global, Morata,Madrid. GIROUX, H (2001): Cultura, política y práctica educativa. Graó, Barcelona LOPEZ HIDALGO,J (1992): Los Servicios Sociales, Narcea, Madrid. LUQUE DOMINGUEZ, P.A. (coord, 2001): Educación y valores democráticos: claves para una educación ciudadana. PPU, Barcelona. LUZURIAGA,L (1993): Pedagogía Social y política, CEPE, Madrid. MARCHIONI,M (1987): Planificación social y organización de la comunidad Edit. Popular, Madrid. MARTIN, T (coord, 2000): Planificación y diseño de proyectos en Animación Sociocultural. Sanz y Torres, Madrid. MARTINEZ, A (Edt,1991): Pedagogía de la marginación, Edt. Popular, Madrid. MARTINEZ BONAFÉ, J (coord, 2003): Ciudadanía, poder y educación. Graó, Barcelona. NUÑEZ, V (Coord. 2002): La educación en tiempos de incertidumbre: las apuestas de la Pedagogía Social, Gedisa, Barcelona ORTEGA,J (1999): Educación social especializada, Ariel, Barcelona. PEREZ SERRANO, G (1990): Investigación-acción: aplicaciones al campo social y educativo, Dykinson, Madrid. PETRUS, A (Coord. 1997): Pedagogía Social , Ariel, Madrid. PUIG,J.M. e TRILLA, J (1987): Pedagogía del ocio, Laertes, Madrid. QUINTANA, J.M. et alter (1992): Fundamentos de Animación Sociocultural, Narcea, Madrid. ROMANS, M.; PETRUS, A.; TRILLA,J (2000): De profesión educador(a) social. Paidós, Barcelona. ROSELLÓ, D (2004): Diseño y evaluación de proyectos culturales, Ariel, Barcelona SAEZ, J (2003): La profesión de los educadores sociales: en busca de la competencia educativa cualificadora, Dykinson, Madrid. SAEZ, J (Coord. 2007): Pedagogía social y Educación social, Pearson Educación, Madrid SARRAMONA,J (Ed. 1992): La educación no formal , CEAC, Barcelona. TRILLA,J (1993): Otras educaciones, Anthropos, Barcelona. TRILLA,J (Coord. 1997): Animación sociocultural. Teorías, programas y ámbitos. Ariel, Madrid. UCAR, X (1992): La animación sociocultural, CEAC, Barcelona V.V.A.A. (1989): Procesos socioculturales y participación, Edit. Popular, Madrid. V.V.A.A. (1989): Actas del I Congreso sobre Educación Social en España CIDE/MEC. Madrid. V.V.A.A. (1990): La ciudad educadora, Ajuntament de Barcelona, Barcelona. V.V.A.A. (1991): El educador social. Presente y futuro. Guek, Bilbao. V.V.A.A. (1992): Guía metodológica de apoyo a proyectos y acciones para el desarrollo.IEPALA, Madrid. V.V.A.A. (2002): A Acción municipal en cultura, deportes e xuventude na provincia da Coruña, Deputación Provincial. A Coruña VEGA,A (1989): Pedagogía de los inadaptados sociales, Narcea, Madrid. VENTOSA, V.J. (1992): Educación Social, Animación e Instituciones, Edit.CIS. Madrid.

Bibliografía complementaria

Recomendacións

Materias que se recomenda ter cursado previamente
Materias que se recomenda cursar simultaneamente
Materias que continúan o temario
Observacións

(*)A Guía docente é o documento onde se visualiza a proposta académica da UDC. Este documento é público e non se pode modificar, salvo casos excepcionais baixo a revisión do órgano competente dacordo coa normativa vixente que establece o proceso de elaboración de guías